

**POJĘCIE "CZAS KULTUROWY" JAKO WYMIAR
PAŃSTWOWEGO KULTUROWEGO PRZESTRZENIA WE
WSPÓLRZĘDNYCH KOORDYNATACH
CHARAKTERU UKRAIŃSKIEGO**

Streszczenie. W artykule zaproponowano nowe podejście do kategorii "czas kulturowy" jako niezbędny element zrozumienia rozwoju narodowej przestrzeni kulturowej w procesie zmian historycznych i realizacji krajowych cech charakteru. Skrytykowano pomysł abstrakcyjnej idei niekompletności narodu. Rozpatrzone zostały pewne aspekty określonej kategorii "czas kulturowy", co pozwala zrozumieć historyczny charakter tworzenia i realizacji wartości w zjawiskach kultury narodowej.

Słowa kluczowe: narodowa przestrzeń kulturowa, charakter narodowy, wartości, czasu kulturowe, niekompletna narodowość, historyczne podejście.

**CONCEPT OF "CULTURAL TIME" AS A NATIONAL MEASURE
CULTURAL SPACE IN COORDINATES UKRAINIAN CHARACTER**

Abstract. In the article consideration of category is offered «cultural time» as necessary part of understanding of expansion and comprehension of national cultural space in the process of historical change and realization of national character traits. Abstract interpretations of idea of incompleteness of nation are critically considered. Application of category «cultural time» allows to comprehend historical character of becoming and realization of values in the phenomenon of national culture.

Keywords: national cultural space, national character, values, cultural time, incomplete nation, historical approach.

**ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРНИЙ ЧАС» ЯК ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО
ПРОСТОРУ В КООРДИНАТАХ УКРАЇНСЬКОГО ХАРАКТЕРУ**

Анотація. У статті запропоновано новий підхід до розгляду категорії «культурний час» як необхідної складової розуміння розбудови національного культурного простору в процесі історичної зміни та реалізації рис національного характеру. Піддано критиці абстрактний розгляд ідеї про неповноту нації. Визначено певні позиції врахування категорії «культурний час», що дозволяє досягнути історичний характер становлення та реалізації цінностей в феномені національної культури.

Ключові слова: національний культурний простір, національний характер, цінності, культурний час, неповна нація, історичний підхід.

Поняття «національний культурний простір» не є усталеною та широко вживаною культурологічною категорією. Його поширенню вітчизняна культурологічна наука завдячує власне періоду з другої половини перших років ХХІ сторіччя, коли незагартованій українській державності було необхідно включати в коло ідеологічних, політичних правових та власне філософсько-культурологічних досліджень низку понять, які б відображали риси нового соціополітичного утворення, що виникло на теренах Європи і як уламок зруйнованого радянського тоталітаризму і, одночасно, як країна, що прагне ввійти у

O. Domańska
doctor kulturologii,
docent, habilitant
Narodowego
Uniwersytetu
Pedagogicznego imienia
Mychajła Dragomanowa
(m. Łuck, Ukraina)

число європейських демократій. Навіть за великого бажання швидко і якісно здійснити відповідні соціальні перетворення, врахувати стан готовності (або неготовності) до виконання цієї місії було неможливо. Тим більше, що таке врахування, хоча воно й необхідне, уявляється завданням з багатьма невідомими. І одне з них – незнання самою країною своїх можливостей, амбіцій, способу мислення, нарешті здатності нації бути щирою із собою як риси національного характеру. Останнє, до речі, постає як чи не найважливіший показник, хоча він може здатися несподіваним. Щирість перед собою як філософсько-культурологічна категорія та онтологічна якість суспільства визначається наявністю у складі народу достатньої критичної маси громадян, які є носіями національних цінностей, а чим є останні може і має бути розшифровано тільки у ретроспективному та перспективному осмисленні їхнього соціотемпорального втілення. Останнє ж постає як чи найважливіше та найактуальніше завдання розвитку і зростання національної самосвідомості, чільну частку якої займає її культурологічна концептуалізація.

Запропонована тема, якщо визнати її актуальною для сьогоденної проблематики української культурології, вочевидь має зворотно пропорційні характеристики щодо стану її розробленості. Однак, якщо вважати результатом дослідження національного характеру схильність до «позитивізації» останнього, то для забезпечення об'ємного уявлення про структуру національного культурного простору, який складається у тому числі, в результаті формування та дії цього характеру, було б корисним дослідити та включити до його складу риси, що мають обов'язково доповнювати цю суто позитивну картину як її тіньова, протилежна сторона, що з необхідністю є присутньою як у кожній особистості, так і всього етносу. Саме такий ракурс проблеми становить предмет розгляду даного дослідження.

Позитивна характеристика українського національного характеру представлена досить широко. Для більшості дослідників українського менталітету характерна узгодженість поглядів на те, що українська душа і психіка українця «гуманітарно» орієнтовані. Виходячи з їхніх міркувань, змальовується особливий тип української людини, людини інтровертивної вдачі, заглибленої у внутрішній світ, котра живе і керується в діях серцем, почуттями, безпосередністю, а не раціонально-вольовими настановами, людини, котра активна внутрішньо і пасивна зовнішньо, бо боїться змінити щось у встановленому порядку світу й природи. Ця інтровертивна спрямованість доповнюється ознаками меланхолійного темпераменту з його неврівноваженим настроєм, здатним раптово з веселого стати сумним, дивно поєднувати сміх і сльози, піддаватися пристрастям тощо.

Українця з давніх-давен характеризує працьовитість, господарливість, гостинність і доброзичливість у стосунках як з одноплемінниками, так і з чужоземцями, обережність, сентиментальність, але також рішучість і незламність, винахідливість і хоробрість, героїзм і самопожертва, коли доводиться взяти до рук зброю. Українець глибоко зв'язаний з краєм, у якому народився і виріс, «зрощений», «злитий» з природою (ця риса зветься «антеїзмом»). Недостатня єдність і згуртованість українців пояснюється, перш за все, їх індивідуалізмом (що різко контрастує з російським колективізмом) і перегукується з менталітетом народів Західної Європи. У сфері соціальних відносин він поєднаний з демократизмом, толерантністю, повагою до суверенних прав особистості, але тяжіє до анархічності, протидії будь-яким формам підпорядкування. Українці глибоко релігійні, причому ця релігійність добре осмислена. Всі риси українці можуть виявляти як з позитивного, так і з негативного боку [1, с. 9].

У сучасних наукових розробках дослідники з українцем ідентифікують немало привабливих ознак «соціополітичної ментальності», а саме: терплячість, відважність, скромність, обережність, наполегливість у досягненні мети та вміння стійко сприймати невдачі, повага до жінки, до батьків, до родинних звичаїв і демократичного суспільного устрою, заповзятливість, творчий дух, завдяки якому індивідуалізм українця протистоїть стадності (хоча відданість улюбленій справі спонукає його знаходити партнерів і

однодумців, звідки тяга українця до різних спілок, коаліцій, едностей тощо), усвідомлення своїх політичних традицій, дух волелюбності й національної гордості [2].

Водночас, такі позитивно-навіювальні висновки не є остаточною формою самосвідомості. Відносно розуміння рис національного характеру українського суспільства дослідники переважно обмежуються зауваженнями загального плану, що відповідає не стільки результатам певним чином сформульованих цілей дослідження, скільки наслідуванню стереотипів суспільної думки у самооцінці власного соціального буття, яка б здавалась прийнятною у достатньо невизначеній соціоісторичній періодизації та ідеологічній концептуалізації. Наприклад, разом з констатацією (більше методологічного припущення ніж факту), що сукупність усталених психологічних рис народу (яку відносять до суттєвої властивості національного характеру) складається повільно, впродовж століть і швидко не змінюється, стверджується, що він (характер) визначається суттєвою рисою, незалежною від тимчасових обставин і характеризує історичну діяльність націй. Така характеристика як провідна для вітчизняної науки тенденція фактично виходить з спрощеного та достатньо вразливого для критики уявлення, що народ можна розглядати як утворення, яке прямує до певної мети. Але цю мету, яка начебто досить є очевидно, можна «додати» у рух усіх народів згідно з певною «оціночно-прогресивною шкалою», за якою народи відповідно до приписаних свідомістю (або наділених природно) рис отримують певні задовільні, відмінні чи негативні результати. Вони мають вигляд або імперій, які підкорюють та пригноблюють інші народи, або правителів, які дивним чином ніяк не уособлюють у собі характерні риси національного характеру тощо. На нашу думку, такі дослідження не дотримуються принципу історичності, але можуть бути все ж таки розглянуті в такому ракурсі, оскільки цей принцип як загальний для соціогуманітарних наук має насправді невичерпний гносеологічний потенціал.

Наприклад, розглянемо характеристики, що на загальну думку вітчизняних дослідників притаманні українському національному характеру: емоційність, чуттєвість, цілісність, інтуїтивність та волелюбність [3, с. 221]. Поставимо низку запитань до даного твердження онтологічного, гносеологічного та історичного спрямування. Але почнемо з риторичного. Чи насправді ми можемо відрізнити ці риси українського характеру за уявною чи неіснуючою кількісною шкалою від подібних для іншого національного характеру у їх індивідуальному втіленні? Відповідь зрозуміло має бути негативна. Але тоді слід говорити тільки про якісні відмінності національних характерів. Але якщо все перелічене - це якісні, тобто вітальні психоемоційні характеристики людини як такої, взятої на певному етапі соціального розвитку, то вони супроводжуються, як правило, і в індивідуальній і колективній формі комбінацією з інших, чи навіть протилежних властивостей, незалежно від того, чи назвати їх носія слов'янином (включно з росіянином чи білорусом), кельтом (включно з англійцем та ірландцем) чи американцем (включно з тими ж ірландцями, чорношкірими американцями та етнічними індіанцями, які становлять туземне населення США)?

Далі, як поєднати у єдиній лінійці якостей волелюбність з рештою ознак, якщо не вважати, що вони походять з іншого родового джерела? Адже воля і онтологічно, і гносеологічно найбільш загадкова характеристика людської сутності і означає здатність робити вибір та приймати рішення в умовах непевності (ірраціональності) його підстав. А якщо взяти суто психологічний аспект цього поняття, то К. Юнг вважав волю феноменом, що пов'язаний з особливою формою і видом енергії, яку ми у даному дослідженні визначаємо як ціннісна енергія. З іншого боку, волелюбність як прагнення особистої свободи та бажання опанування і структуризації навколишнього середовища є, з одного боку, прямим шляхом до розгляду функції міфу у архаїчній свідомості щодо впорядкування (космізації) навколишнього простору, виведення його з хаосу, з другого – універсальною та притаманною будь-якій національній свідомості сучасного типу прагненням освоїти навколишній простір свого існування з точки зору перетворення його у внутрішню

інтеріоризовану царину. А це власне і є як властивістю творців будь-якого культурного простору, так і зокрема українського (тобто національного) культурного простору. Далі суто історичне запитання. Чи були, зокрема, виявом волелюбності первинного українського етносу походи дружини князя Аскольда на Візантію протягом 860, 863, 866 та 874 років, а прихід на князівство в Київ з Новгороду дружини князя Олега, який супроводжувався вбивством київських князів Аскольда і Діра, агресією іншої етнічної групи з зовсім іншими уявленнями про волелюбність?

До того ж, звідки взяли ці різні уявлення і властивості, якщо для їхнього формування, як визначають самі дослідники, потрібен тривалий історичний час? І нарешті, чи можна вважати виявом емоційності, чутливості цілісності чи інтуїтивності боротьбу за княжий стіл між синами Володимира Святославовича Святополком (Окаянним), Борисом і Глібом, у результаті якої відбувається вбивство Бориса і Гліба за намовою Святополка? Чи можна вважати виявом чутливості національного характеру їхню подальшу канонізацію православною церквою, чи цей факт ніякого відношення до національного характеру не має?

Нам здається, що як би не прагнути захистити «кращі риси» національного характеру вимога цілісності та єдності наукового підходу до розгляду будь-якої проблеми має бути пріоритетною саме з огляду на мету будь-якого дослідження. А метою має бути встановлення істини як процесу, у річищі якого відбувається наближення до неї, шляхом подолання суперечностей пізнання, що виникають на цьому шляху. У даному випадку, наприклад, здається суперечність у тому, що не може бути двох князів, двох народів двох характерів і двох (чи більше) істин. Яким же чином запобігти застигло-абстрактному підходу приписування певних рис національного характеру українському етносу на всі часи та у відповідності з мимоволі позитивною налаштованістю дослідника? Розглянути процес у часі, тобто у динаміці.

Якщо слідувати загальним принципам філософської (вона ж загальнонаукова) методології, то слід визнати, що така категорія як національний характер не може бути усталеною за змістом на всі часи. Вона не може бути визначеною як вичерпний набір рис і властивостей народу чи нації. Вона не може розглядатися також як гомогенна для всіх її етноісторичних, етно-географічних та, головне, етно-аксіологічних чинників її утворення. Насправді ця характеристика може бути зрозумілою (і теж з відповідним ступенем умовності), як результуюча змінних складових утворення життєвого простору існування і розвитку певного етнокультурного об'єднання, сукупні стани духовного (ціннісного) прагнення якого стають фактами життя етносу і підтримують та розбудовують підвалини та координати культурного простору народу, визначають зміст та риси його національного характеру. Дійсно, видається, що характеристика «національний характер» є достатньо умовною. Вона є настільки швидкоплинною та невловимою, що (особливо в умовах глобалізації сьогоdnішнього світу) фактично втрачає свій пізнавальний потенціал. І навіть навпаки, приписувані представнику етносу надумані чи сфальшовані властивості стають як причиною соціального непорозуміння та конфліктів, так і інструментом маніпуляції у світі, який не позбавився у цілому таких позанаціональних рис як жага влади чи збагачення. Таким чином насправді важливою характеристикою (згідно з результуючими діями онтогносеологічного принципу) постає характеристика національного культурного простору. Адже у ній, як можна сподіватись, зроблено спробу поєднати у методології дослідження цієї категорії фізичні – географічні виміри матеріально простору (території), що фактично в силу історичних обставин закріплені політично та у правовому сенсі за даним етносом чи нацією, розглянути історичні віхи та духовні виміри її становлення та зміни протягом певних часових періодів (час у даному випадку розглядається як феноменологічна культурологічна категорія власне в аспекті його ціннісного переживання особою і спільнотою, до якої вона себе відносить), а також ф'ючерсно, тобто як пропонується онтогносеологічна модель, на підставі якої потрібно будувати чи хоча б розуміти засади і

напрями розбудови національного культурного простору як феномену, що існує в означених вище вимірах і підлягає дії окреслених закономірностей. Слід визнати, що характерна для певної етнічної групи поведінка може бути описаною тільки з урахуванням її здійснення в ландшафті просторово-часового існування та розвитку і, до того ж, у межах та з використанням усталених підходів (паттернів) розуміння соціальних традицій та психологічних особливостей поведінки.

Для започаткування втілення пропонованого розуміння спробуємо в якості «точки відліку» взяти наступне твердження, що, на наш погляд, є похідним від певного типу неісторичного підходу у розгляді «українського питання». Йдеться про давню тезу щодо «історичності» чи «неістичності» нації, яка в різних контекстах використовується у сучасній дослідницьких працях: «Поняття повноти/неповноти національної культури чи не першим застосував (щодо літератури) український філософ Дмитро Чижевський у праці «Історія української літератури»» (1956). На його переконання, з середини XVIII століття «український народ робився помалу типовою «неповною нацією», народом без культурно важливих за тих часів суспільних класів – вищого духовенства та вищого дворянства. Тим самим відпадали не лише – почасти – творчі групи, але ще більше групи, які в 18 ст. найбільше могли спричинитися до розвитку літератури, бо... вони були її головними споживачами». «Неповній нації», за Чижевським, відповідає здебільшого «неповна література» – тобто така література, що в ній присутні «не всі» основні структурні елементи – жанри, види, стилі тощо, що їх мають ті національні літератури, чия повнота не підлягає сумніву – сиріч західноєвропейські. Чижевський стверджує, що українські літератори-романтики «свідомо поставили собі завдання утворити «повну літературу», яка могла б задовольнити духовні потреби всіх кіл та шарів українського суспільства. Прагнення до «повної літератури» знайшло своє втілення переважно в утворенні «повної мови», мови всебічної, придатної в усіх сферах літератури й життя» [4].

Сам Д. Чижевський, якщо рухатись до витоків його трактування ідей про «повні» та «неповні» нації, спирається на філософський діалектичний метод, до речі, засвоєний ним без «обтяжуючих обставин» нав'язування матеріалістичного світогляду як єдино вірного і застосованого у його працях з філософії. Зокрема, мислитель зауважує: «...те, що є в людським житті «об'єктивно» цінним, є всюди й для всіх однаково і те саме, незмінне і нерухоме. – В житті й історії це не є так, ми маємо різні наукові філософічні, релігійні погляди, ми бачимо різні побутові звичаї, різні моральні приписи, різні художні «стилі» та «смаки». Треба думати, що одні із цих поглядів на правду, на справедливість, на красу є помилкові, а інші є правильні. Люди, розуміється, дуже часто помиляються. Історія людства і його сучасність повні такими помилками. І національне життя, національні особливості, національні різниці і належать, власне, мовляв, до таких помилок, «ухилів». Історичний розвиток направлений (або ми маємо стреміти до того, щоб він був направлений) до усунення оцих відмін, різниць, «ухилів» та помилок..... Абсолютна правда не може розкритися ні в якому «закінченому» вияві. Кожний окремий вияв абсолютної правди, тобто кожне окреме філософічне твердження, що ми маємо в історії розвитку людської думки, є лише часткова правда, фрагмент, уривок абсолютної правди, є неповний і недосконалий відблиск Абсолютного. Ця «неповнота» є причиною змін і боротьби ідей в історії думки. Одна неповна правда бореться з іншою теж неповною та частковою. Але і усяке сполучення таких «неповних», «часткових» правд в єдність, усяка їх «синтеза», яка може бути досягнена обмеженим людським розумом, є необхідно теж неповна, теж часткова і тому вимагає знов доповнення. Тому ані на одній синтезі історичний розвиток філософії не кінчається, тому повстають усе нові й нові протиріччя між світоглядами та пунктами погляду, що сполучаються та з'єднуються в усе нових і нових синтезах – кроках до безмежної повноти, абсолютної правди [5].

У розвиток цієї думки слід зазначити, що на принципі історичного розвитку наголошував прямо сам Д. Чижевський, коли зауважував: «...Слов'янській (зокрема

українській) філософії треба ще чекати на свого «великого філософа». Тоді те оригінальне, що може є в зародку в творах дотеперішніх слов'янських мисленників, виступить у весь зріст, відкривши глибини національного духа, не лише перед усім світом, а й перед народом самим [5].

Спростовує невірну трактовку розуміння неповноти як позачасового, застиглого принципу і Г. Грабович, а саме: «... поняття «неповної» нації чи літератури ґрунтується на поганій логіці, оскільки тут змішується питання про сам спосіб існування групи, нації з певними характерними особливостями або манерою функціонування не так групи в цілому, як її складових частин. Бо не можна сказати, що українська група не мала еліти поряд із її селянською масою. Просто та еліта була, скажімо, менш численна або менш політично активна, ніж еліти сусідніх груп. У цьому сенсі так само хибним є поняття «плебейської» нації, що для науковця становить потенційний інтерес лише як віддзеркалення популістських засад і, взагалі, уявлень даного віку. Оскільки ми говоримо про великий, багатоступеневий, складний і насамперед відкритий колектив і систему (а не про щось на кшталт бейсбольної команди або похідного оркестру, що й справді стають неповними, якщо пітчер чи трубач спізнюються на автобус), то саме поняття неповноти є фальшивим. Система компенсує різні обставини й прилаштовується до них. Це динамічна, а не статична сутність. Коли групі бракує структур і динаміки, потрібних для усталеної моделі «нації», то логічніше й інтелектуально чесніше визнати, що це не є нація, а якесь «нижче» утворення на штиб етнічної групи чи племені, замість того, щоб з горем пополам користуватися таким неточним і суперечливим терміном... » [6, с. 12-20].

Отже, можемо стверджувати, що відсутність чи наявність класів, що продукують необхідний для «повноти нації» культурний продукт не є насправді причиною його відсутності у культурному просторі нації. Головною його причиною, на нашу думку, є відсутність у розгляді, саме у розгляді національного культурного розвитку такої природної для об'ємного бачення цього феномену категорії як «культурний час». Тобто категорія «культурний час» виступає необхідною складовою об'ємного бачення динамічного розвитку і взагалі органічного розвитку культури, тобто такого розгляду культури, який передбачає, що він є аналогією живого організму. А оскільки ми насправді не метафорично, а гносеологічно сприймаємо дане твердження, то категорію «культурний час» необхідно визнати суттєвим і фундаментальним виміром вивчення та існування феномену культури і розглядати параметри розвитку та формування категорії «культурний простір» у нерозривній єдності з категорією «культурний час» як її органічним та невід'ємним онтологічним виміром.

Зрозуміло, що такий підхід досить радикально змінює достатню кількість попередньо вироблених і традиційно відтворюваних підходів у вивченні культури і тому потребує більш детального і розлогого тлумачення. Насправді, він не є абсолютною новацією, хоча б тому, що все нове у науці є і таким, що має право на існування, бо відбувається завдяки попередникам, праці і доробку гігантів людської думки і творчого мислення. Таким чином, можна вказати на природну аналогію необхідності розглядати існування будь-якого онтологічного феномену чи-то суто матеріального походження і природи, чи то подвійного складової (більше ми не можемо на разі сказати), як такого, що обов'язково існує у координатах простору і часу. Варто також зазначити, що культурний простір і час є не остаточною і не суттєвою причиною та сутнісною основою розгортання національного феномену культури. Насправді, основною сутністю культури, отже її рушійною силою та власне метою досягнення якої нація прагне більш за все і напружує свої сили, хай будь-які змісти вкладати у це поняття – розвиток мови, виробництво літератури і мистецтва, зусилля духовенства чи держави тощо є розгортання і реалізація у просторі і часі найвищих цінностей, які обов'язково у кожній конкретній спільності мають національну специфіку, забарвлення, зміст, смисли і, що вкрай важливо у даному контексті – особливий, просторово-часовий шлях розгортання. Інша річ, що ці цінності як такі, що їх можна і варто

класифікувати і порівнянні з розгорнутими і, як здається, вже досягнутими цінностями інших націй, що, до речі, за їх схожістю й об'єднує ці нації і спільноти на кшталт «Європейського союзу» чи «Руського міру», мають бути сформульовані не тільки завдяки моді чи мавпуванню і бажанню політичного, а в Україні ще й в певні історичні моменти культурного часу, ще й зрадливого, прошарку керівної еліти, подані запопадливо як ВЖЕ осмислені та вистраждані нацією, а як такі що мають бути продумані та дійсно жертовно проявлені у діяльності самого народу та всіх його представників – свідомих громадян даної спільноти. Тільки у цій спільній дії щодо осмислення розгортання та ствердження їх у культурному просторі і часі даної нації доведені як право на її існування та таке право, що, на думку певного представника нації, яка народила ідею "історичності чи неісторичності нації" (Г. Гегель), вже дійсно і беззаперечно ствердилась як самостійна та самобутня «повна нація» (І. Гете) в його світовому проголошенні цінності, що має об'єднувати всіх – лише той є гідним життя і свободи, хто кожен день за них вирушає на бій.

Література

1. Філософія української ментальності. (http://intranet.tdmu.edu.ua/kafedra/theacher/medkat/inf_maydanuk/.htm)
2. Бондаренко О.В. Українська національна ментальність як політична цінність (www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_36_5.pdf 12 с).
3. Політологічний енциклопедичний словник. – К: Генеза, 1997. – 400 с.
4. Українські культурні дослідження. Експериментальна веб-сторінка науковців Центру українських культурних досліджень. Відділ 2. Культура, національний культурний простір, та суспільна консолідація в сучасній Україні. (Електронний ресурс. www.culturalstudies.in.ua/zv_2009-10.2.phn).
5. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К.: Видавництво «Орій» при УКСП «Кобза». 1992. – 230 с.
6. Григорій Грабович. До історії української літератури: дослідження, ессе, полеміка (<http://litopys.org.ua/hrabo/hr18.htm>)

CONCEPT OF "CULTURAL TIME" AS A NATIONAL MEASURE CULTURAL SPACE IN COORDINATES UKRAINIAN CHARACTER

O. Domanska

The concept of "national cultural space" is entrenched and widespread cultural category. Its spread of national cultural science owes itself to the period from the second half of the first years of the twenty-first century, when nethertown Ukrainian statehood was to be included in the circle of ideological, political, legal and philosophical-cultural research a number of concepts that reflect the features of the new sozopolthe education that emerged in Europe as a chip brounovskogo Soviet totalitarianism and, at the same time, as a country that aspires to join the European democracies. Even with a strong desire to quickly and efficiently implement appropriate social transformation, to consider the state of preparedness (or unpreparedness) to the execution of this mission was impossible. Moreover, what is accounting, though necessary, is represented by a task with many unknowns. And one of them is the ignorance of the country their opportunities, ambitions, ways of thinking, and finally ability of the nation to be sincere with yourself as national characteristics. The latter, incidentally, appears as perhaps the most important indicator, although it may seem unexpected. Sincerity in front of him as a philosophical-culturological and ontological category of the quality of society is determined by the presence of the people a sufficient critical mass of citizens who are the bearers of national values, and what are the latest can and should be decrypted only in a retrospective and prospective understanding of their scotellaro

embodiment. The latter appears as the most important and urgent task of development and growth of national consciousness, the dominant share of which is its cultural conceptualization.

Proposed theme if to acknowledge her interest in today's issues of the Ukrainian cultural studies, obviously, is inversely proportional to characteristics regarding the state of its elaboration. However, if we assume that the result of the study of national character is the tendency to "positives" the latter, to provide volumetric representations of the structure of the national cultural space, which consists of including, as a result of the formation and actions of this nature, it would be useful to explore and include features that should complement this positive picture purely how the shadow, the opposite side, which of necessity is present in every individual and ethnic group. It is this view of the problem is within the scope of this study.

A positive feature of Ukrainian national character represented. For most researchers of Ukrainian mentality characterized by the consistency of views that the Ukrainian soul and psyche of Ukrainian "humanitarian oriented. Based on their considerations, is characterized by a special type of Russian man, the man introvertive good luck, buried in the inner world that lives and is guided in the actions of the heart, feelings, spontaneity, not rational-volitional attitudes, a man who is internally active and externally passive because he is afraid to change something in the established order of the world and nature. Introvertive this focus is complemented by signs of melancholy temperament with his unstable mood, able suddenly from cheerful to be sad, it is strange to combine laughter and tears, passions and the like.

Ukrainians from ancient times describes the hard work, *gospodaresti*, hospitality and kindness in relationships with fellow tribesmen and strangers, cautious, sentimental, but also strength and determination, ingenuity and courage, heroism and self-sacrifice when it is necessary to take up arms. Ukrainian is deeply linked to the territory in which he was born and grew up, "joined", "fused" with nature (this feature is called "Intesa"). Lack of unity and solidarity of Ukrainians is explained, above all, their individualism (which contrasts sharply with the Russian collectivism) and echoes the mentality of the peoples of Western Europe. In social relations he combined with democracy, tolerance, respect for the sovereign rights of the individual, but tends to *energichnost*, to prevent any form submission. Ukrainians are deeply religious, and this religiosity is well understood. All the features of the Ukrainians can be both positive and negative aspects [1, .9].

In modern scientific developments, researchers from the Ukrainian identify many attractive features of the "socio-political mentality", namely: patience, courage, modesty, caution, persistence in achieving goals and the ability to bravely accept setbacks, respect for women, to parents, to family customs and democratic social structure, entrepreneurial spirit, creative spirit, thanks to which Ukrainian is opposed to individualism of herding (although the devotion to our work drives him to find partners and associates, where the urge of Ukrainians to different unions, coalitions, unities, etc), awareness of their political traditions, the spirit of freedom and national pride [2].

At the same time, such positive findings do not nauval is the ultimate form of self-consciousness. Regarding the understanding of national character of Ukrainian society researchers mostly restrict my comments to a General plan that complies is not so much the results a certain way is formulated the study goals, how to follow the stereotypes of public opinion in the self-assessment of their own social existence, which seemed reasonable enough in uncertain socotrine periodization and ideological conceptualization. For example, together with a statement of (more methodological assumption than fact), the set of stable psychological traits of a nation (which refers to the essential properties of the national character) develops slowly, over centuries and not rapidly changing, it is stated that he (the character) is defined by an essential characteristic, independent of time and circumstances describes the historical activity of Nations. This characterization as a presenter for the national science trend actually comes from a simplified and quite vulnerable to criticism the idea that people can be seen as education that is directed towards a certain goal. But this goal, which seems to be pretty obvious, you can "add" a

movement of all peoples in accordance with certain "estimated-progressive scale", on which the peoples according to the consciousness attributed (or endowed of course) the rice get certain satisfactory, excellent or negative results. They have the appearance of or empires that conquer and oppress other Nations, or rulers, who strangely does not represent the characteristic features of the national character. In our opinion, such studies do not adhere to the principle of historicity, but can still be considered in this perspective, since this principle as common to social Sciences and Humanities actually inexhaustible epistemological potential.

For example, consider the characteristics, the General view of domestic researchers inherent in the Ukrainian national character: emotion, sensuality, integrity, intuitiveness and love of freedom [3, p. 221]. Put a number of questions to this assertion of the ontological, epistemological and historical trends. But let's start with a rhetorical. The fact that we can distinguish these features of the Ukrainian character for the imaginary or non-existent quantitative scale similar to other national character in their individual embodiment? The answer of course should be negative. But then we should only talk about the qualitative differences of national character. But if all of the above is qualitative, that is, the living psycho-emotional characteristics of the man himself, taken at a certain stage of social development, they are accompanied, as a rule, and in individual and collective form by the combination of the other, even opposite properties, no matter, to call them native Slavic (including Russian or Belarusian), Celtic (including Irish and British) or American (including those of the Irish, black Americans, and ethnic Indians, who make up tuseme of the US population)?

Further, as to combine in a single line qualities of the love of liberty with the other signs, except that they originate from a different ancestral source? Because will and ontologically, and in gnosiological terms, the most mysterious feature of human nature and refers to the ability to make choices and take decisions in conditions of uncertainty (irrational) reasons. And if you take a purely psychological aspect of this notion, Jung believed the phenomenon of the will, is associated with a particular form and type of energy that we have in this study defined as the energy value. On the other hand, the love of freedom as the pursuit of personal freedom and the desire of mastering and structuring the environment are, on the one hand, direct way of examining the function of myth in archaic consciousness to streamline (comisario) of the surrounding space, elevating it from chaos, with the other versatile and typical of any modern national consciousness type by the desire to master the environment of its existence, from the point of view of turning it into an internal nteraction region. And this is actually how the property of the creators of any cultural space, and in particular Ukrainian (i.e. national) cultural space. On a purely historical question. There were, in particular, the primary manifestation of the freedom of the Ukrainian ethnos Hiking wife of Prince Askold to Byzantium for 860, 863, 866 and 874 years, and coming to the Principality in Kiev from Novgorod Prince Oleg's armed force, which was accompanied by the murder of Kyiv princes Askold and dir, aggression different ethnic groups with totally different concepts of freedom?

Besides, where did these different views and properties if for their formation, as determined by the researchers, requires a long historical time? Finally, it can be considered a manifestation of emotion, sensitivity, integrity and intuitiveness of the fight for a princely table between the sons of Prince Vladimir Svyatoslavovich Svyatopolk (the damned), Boris and Gleb, resulting in the murder of Boris and Gleb at the behest of Sviatopolk? It can be considered a manifestation of the sensitivity of national character further canonization by the Orthodox Church, this fact has nothing to do with national character does not have?

It seems to us that it would not seek to defend the "best features" national character requirement integrity and unity of the scientific approach to addressing any problem should be a priority given it is the goal of any research. But the goal should be truth-seeking as process, in line with which is an approach to it, by overcoming the contradictions of the knowledge arising in this way. In this case, for example, it seems a contradiction that can not be two princes, two peoples, two characters and two (or more) truths. How to prevent frozen-abstract approach is the

attribution of certain traits of the national character of the Ukrainian ethnos at all times and in accordance with involuntarily positive attitude of the researcher? Consider a process in time, i.e. in dynamics.

If you follow the General principles of philosophical (scientific) methodology, it should be recognized that such a category as the national character cannot be sustained on the content at all times. It cannot be defined as a comprehensive set of features and properties of the people or the nation. It cannot be considered as homogeneous for all its ethno-historical, ethno-geographic and, more importantly, ethno-axiological dimension of education. In fact, this feature can be understood (and also with an appropriate degree of conditionality), as the resultant variable components of education living space of existence and development of a particular ethno-cultural Association, the total state of spiritual (value) a desire which become facts of life of the ethnos and to maintain and develop bases and coordinates cultural space of people, determine the content and features of his national character. Indeed, it appears that the characteristic "national character" is quite conditional. It is so fleeting and elusive that (especially in the context of globalization of the world today) actually loses its cognitive capacities. And on the contrary attributed to the representative of the ethnos flimsy or fabricated properties are both a cause of social misunderstanding and conflict and a tool of manipulation in the world that do not get rid of the whole of postnatal rice as lust for power or enrichment. Thus actually an important characteristic (in accordance with the resulting actions onto-epistemological principle) appears to be characteristic of the national cultural space. Because it, hopefully, an attempt is made to connect the research methodology of this category of physical, material and geographical measurements of space (territory) the fact that due to historical circumstances and enshrined politically in the legal sense of this ethnos or a nation, to consider the historical milestones and the spiritual dimensions of its formation and changes over certain time periods (time in this case is seen as a phenomenological category the actual cultural in the aspect of values and experiences of the individual and the community to which she feels connected), and further, we have proposed the onto-epistemological model, on the basis of which you want to build or even understand the principles and directions of development of the national cultural space as a phenomenon that exists in the above-mentioned dimensions and is subject to certain patterns. It should be recognized that typical for a specific ethnic group behavior can be described only with regard to its implementation in the landscape in space and time, existence and development and, moreover, to the extent and with the use of well-established approaches (patterns) understanding of the social traditions and psychological characteristics of behaviour.

To start the implementation of the proposed understanding will try as a "starting point" to take the following statement, which, in our opinion, is derived from a particular type nestorenko approach in the consideration of "Ukrainian issue". We are talking about the old notion of the "historicity" or "nestainer" Nations, which in different contexts is used in contemporary research papers: "the Notion of completeness/incompleteness of national culture perhaps the first used (in literature) Ukrainian philosopher Dmitry Chizhevsky in the work "History of Ukrainian literature"" (1956). According to him, from the mid-eighteenth century "the Ukrainian people made a little typical "incomplete nation", a people without culturally important in those times social classes – the higher clergy and the higher nobility. Thereby not only have fallen – in part – the creative group, but more groups, which in the 18th century. most could lead to the development of literature, because they were its main consumers." "Incomplete nation", cizewski, meets mostly "incomplete literature" – that is such a literature that it contains only some basic structural elements – genres, types, styles, and so forth, that they have the national literature, whose fullness cannot be questioned – that is to say Western European. Chizhevsky argues that Ukrainian writers-romance "deliberately set myself the task to create a "complete literature", which could satisfy the spiritual needs of all circles and strata of Ukrainian society. The desire for a "complete literature" found its embodiment mainly in the formation of a "full language", language comprehensive, usable in all spheres of literature and life" [4].

D. Chizhevsky, if we move to the origins of his interpretation of the ideas of "complete" and "incomplete" nation, is based on the dialectical philosophical method, by the way, learned without "aggravating circumstances" imposing a materialist worldview as the only correct and applied in his works on philosophy. In particular, the philosopher observes: "...what is in human lives "objectively" valuable, is everywhere and for everyone is the same, unchanging and still. – In the life and history it is not, we have rgn scientific philosophical and religious views, we see Rin everyday customs, Rin moral precepts, Rin art "styles" and "flavors". To think that some of these views of truth, justice, beauty is false and the other correct. People, of course, very often wrong. The history of mankind and its present is full of such errors. And national life, national peculiarities, national rznic and belong, in fact, they say, to these errors, the "slope". The historical development is directed (or strati we have to ensure that it was sent) to address these cancellations, renice, "biases" and errors.....Absolute truth can't appear in any "final" manifestation. Each individual the manifestation of the absolute truth, that is, each separate philosophical statement that we have in the history of human thought, there is only partial truth, a fragment, a fragment of absolute truth, there is an incomplete and imperfect reflection of the Absolute. This "incompleteness" is the cause of the changes and the struggle of ideas in the history of thought. A partial truth is also struggling with another incomplete and partial. But also any combination of such "incomplete", "partial" truth in unity, all their "synthesis", which can be cognized limited human minds is necessary, too incomplete, too partial and therefore requires supplementation. Therefore, no synthesis of the historical development of philosophy does not end, because the rise of new proteinsthe between the worldviews and points of view that are combined and connected in new synthesis – steps to limitless fullness, absolute truth [5].

By extension, it should be noted that the principle of historical development was emphasized right D. Chizhevsky, when he noted: "...the Slavic (specifically Ukrainian) philosophy must still wait for his "great philosopher". Then, what is in embryo in the works of current Slavic Maslennikov, will perform to his full height, revealing the depth of national spirit, not only to the world, but also by the people themselves [5].

Refutes the incorrect treatment of incomplete understanding of how pasacaballo, the unmoving principle and G. grabovich, namely: "... the notion of "incomplete" nation, or literature based on bad logic, because it mixes up the question of the mode of existence of the group, of a nation with certain characteristics or manner of operation not as the group as a whole as its component parts. So one cannot say that the Ukrainian group had no elites near a peasant mass. It's just that the elite was, say, smaller or less politically active than the elites of neighbouring groups. In this sense also erroneous is the notion of "plebeian" Nations, which for a scientist is of potential interest as a reflection of populist principles and, in General, views of this age. Since we are talking about large, multi-level, complex and above all open-minded staff and system (and not something like a baseball team or a marching band, and really be incomplete if the pitcher or trumpet player was late for the bus), then the notion of incompleteness is false. The system compensates for differing circumstances and is attached to them. It is dynamic rather than static entity. When the group lacks structures and dynamics required for a well-established model of the "nation", it is more logical and intellectually more honest to admit that this is not a nation but some kind of "lower" education by type of ethnic group or tribe, instead of with grief in half to use such an inaccurate and controversial term... " [6, p. 12-20].

Consequently, it can be argued that the absence or presence of classes that are required for producing the "fulness of Nations" cultural product is not the cause of his absence in the cultural space of the nation. The main reason, in our opinion, is the lack of consideration in the review of the national cultural development such a natural for all-encompassing vision of the phenomenon categories as "cultural time". That is, the category of "cultural time" is a necessary component of all-encompassing vision of dynamic development and in General organic development of culture, that is, a consideration of culture, which provides that it is an analogy of a living organism. And since we are actually not metaphorically, but in gnosiological terms

perceived this statement, the category of "cultural time" you must recognize the substantial and fundamental dimension of learning and the existence of the phenomenon of culture and to consider options for the development and formation of the category of "cultural space" in an indissoluble unity with the category of "cultural time" as it is an organic and integral ontology measurement.

It is clear that this approach is quite radically alters a sufficient number of pre-manufactured and traditionally replicable approaches to the study of culture and therefore requires more detailed and extensive interpretation. Actually, it is not an absolute novelty, though, because everything is new in science is such that it has a right to exist, for thanks to the predecessors, the work and creativity of the giants of human thought and creative thinking. Thus, it is possible to indicate the natural analogy is unnecessary to consider the existence of any ontological or purely material phenomenon of the origin and nature, the double component (more we cannot at the moment say), such that necessarily exists in space and time. It is also worth noting that the cultural space and time is not final and does not cause substantial and essential basis of the national deployment of a cultural phenomenon. Actually, the main essence of culture, and consequently its driving force and the goal towards which the nation seeks a more just and straining its power, let any sense to invest in this concept is the development of language, production of literature and art, the efforts of the clergy or the state, etc. have a deployment and implementation in space and time of the highest values, which are necessarily in each particular community have a national identity, colour, content, and meanings, which is extremely important in this context – specific spatial-temporal deployment path. Another thing is that these values as such, they can and should be classified in comparison with deployed and as it seems, already reached values of other Nations, which, by the way, their similarities and unites these Nations and societies like "European Union" or the "Russian world" must be formulated not only due to fashion or mapuana and political desire, and in Ukraine and in certain historical moments the cultural time, and the wrong, layer of the ruling elite, fervently presented as meaningful and heartfelt by a nation, but as should be thought out and really sacrificially manifested in the activities of the people and all its representatives – the conscious citizens of this community. Only in this joint action to understanding the deployment and adoption of their cultural time and space of the nation proved the right to existence of such a right and that, in the opinion of the representative of a certain nation that gave birth to the idea of "historicity or neostorozhnosti of the nation" (G. Hegel), is really and unequivocally established itself as an independent and distinctive "full nation" (Goethe) in its world-wide proclamation of values that should unite everyone – only that is worthy lives and freedom who for them goes every day on fight.

Reference:

1. Filosofiya ukrayins`koyi mental`nosti.
(http://intranet.tdmu.edu.ua/kafedra/theacher/medkat/inf_maydanuk/.htm)
2. Bondarenko O.V. Ukrayins`ka nacional`na mental`nist` yak polity`chna cinnist`
(www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_36_5.pdf 12 s).
3. Politologichny`j ency`klopedy`chny`j slovny`k. – K: Geneza, 1997. – 400 s.
4. Ukrayins`ki kul`turni doslidzhennya. Ekspery`mental`na veb-storinka naukovic Centru ukrayins`ky`x kul`turny`x doslidzen`. Viddil 2. Kul`tura, nacional`ny`j kul`turny`j prostir, ta suspil`na konsolidaciya v suchasnij Ukrayini. (Elektronny`j resurs. www.culturalstudies.in.ua/zv_2009-10.2.phn).
5. Chy`zhevs`ky`j D. Nary`sy` z istoriyi filosofiyi na Ukrayini. – K.: Vy`davny`cztvo «Orij» pry` UKSP «Kobza». 1992. – 230 s.
6. Gry`gorij Grabovy`ch. Do istoriyi ukrayins`koyi literatury`: doslidzhennya, esse, polemika
(<http://litopys.org.ua/hrabo/hr18.htm>)